

RÉGI ÉS ÚJ DALOK 17
GYŰJTEMÉNYE
(RÉSZLETEK)

Tavaszi dalok első kötete

Akkor költötte, amikor vízparton nyíló szilvavirágokban gyönyörködött.¹ Isze

春ごとにながるる河を花と見てをられぬ水に袖やぬれなむ²

43.	haru goto ni
nagaruru kava o
hana to mite
orarenu mizu ni
szode ja nurenamu | Minden tavasszal
virágoknak látom a
csörgő patakot.
Ruhám e víz áztatja,
mit le nem szakíthatok? |
|-----|---|--|

年をへて花のかがみとなる水はちりかかるをやくもるといふらむ

44.	tosi o hete
hana no kagami to
naru mizu va
<small>csirikakaru
csiri kakaru</small> o ja
kumoru to iuramu | Már évek óta
virágok tükre e tó.
Bár nem porszemek,
ha ráhullanak, talán
mondhatni: homályos lesz? ³ |
|-----|--|---|

*Akkor költötte, amikor észrevette, hogy a kertjében nyíló szilvavirágok lehullottak.
Curajuki*

くるとあくとめかれぬものを梅花いつの人まにうつろひぬらむ

45.	Kuru to aku to
mekarenu mono o
ume no hana
icu no hitoma ni
ucuroinuramu | Hisz éjjel-nappal
le nem vettem szemem a
szilvaszirmokról!
Mégis mely pillanatban
hullottak le titokban? |
|-----|--|--|

A Kanpjó korszakban a császárné által rendezett dalversenyen⁴ költött vers.

Ismeretlen költő

梅がかをそでにうつしてとどめては春はすぐともかたみならまし

46.	ume ga ka o
szode ni ucusite
todomete va
haru va szugu to mo
katami naramasi | Szilvavirágok
illatát ha ruhámban
megőrizhetném,
tavasz múltával is, oh,
emlékük megmaradna! |
|-----|--|--|

Szoszei szerzetes

ちると見てあるべきものを梅花うたてにほひのそでにとまれる

47.	csiru to mite
arubeki mono o
ume no hana
utate nioi no
szode ni tomareru | Mind lehullanak,
hisz ez a világ rendje.
Szilvavirágok!
Mily meglepő:illatuk
beivódott ruhámba! |
|-----|--|---|

Téma nélkül.

Ismeretlen költő

ちりぬともかをだにのこせ梅花こひしき時のおもひいでにせむ

48.	csirinu to mo
ka o dani nokosze
ume no hana
kosisiki toki no
omoiide ni szemu | Ha lehullasz is,
legalább az illatod,
oh, szilvavirág,
hagyd itt! Ha majd hiányzol,
emlékeztessen reád. |
|-----|---|---|

*Akkor költötte, amikor valaki kertjében egy nemrég ültetett cseresznyefát látott,
ami épp nyílni kezdett.*

Curajuki

ことしより春しりそむるさくら花ちるといふ事はならはざらなむ

49.	kotosi jori
haru siriszumuru
szakurabana
csiru to iu koto va
naravazaranamu | Te, ki az idén
ismered meg a tavaszt:
cseresznyevirág!
Bárcsak ne tanulnád meg,
hogyan kell lehullani! |
|-----|---|--|

山たかみ人もすさめぬさくら花いたくなわびそ我見はやさむ

50. jama takami Oly magas a hegy:
hito mo szuszamenu nincs hát, ki megcsodáljon,
szakurabana cseresznyevirág!
itaku navabiszo Ne szomorkodj annyira!
vare mihajaszamu Majd gyönyörködöm benned.

Vagy: Messze a falu:
nincs hát, ki megcsodáljon,
cseresznyevirág!⁵

やまざくらわが見にくれば春霞峰にもをにもたちかくしつ

51. jamazakura Hegyi cseresznye!
va ga mi ni kureba Jöttelek megcsodálni,
harugasumi s tavaszi pára
mine ni mo o ni mo bérceken, lankákon is
tacsikakusicucu eltakar most előlem!

Akkor költötte, amikor a szomedonói császárné⁶ öfelségének lakosztályában vázába helyezett cseresznyevirágokban gyönyörködött.

A korábbi főminiszter⁷

年ふればよはひはおいぬしかはあれど花をし見ればもの思ひもなし

52. tosi fureba Múlnak az évek,
jovai va oinu egyre öregebb leszek.
sika va aredo Igaz, bár így van,
hana o si mireba ha e szirmokra nézek,
monoomoi mo nasi már nem is búslakodom.

A Vízparti Palotában⁸ költötte, amikor cseresznyevirágokban gyönyörködött.

Arivara no Narihira

世中にたえてさくらのなかりせば春の心はのどけからまし

53. jo no naka ni Ha e világon
taete sakura no még csak nem is létezne
nakariszeba cseresznyevirág,
haru no kokoro va tavaszi napjainkat
nodokekaramasi nyugodt szívvel tölthetnénk.⁹

Őszi dalok első kötete

Az ősz kezdetének napján költötte.

Fudzsiwara no Tosijuki

あききぬとめにはさやかに見えねども風のおとにぞおどろかれぬる

169. aki kinu to
me ni va szajaka ni
mienedomo
kaze no oto ni zo
odorokarenuru

Hogy megjött az ősz,
szemmel még láthatatlan,
de ha a szellő
hangját meghallom, bizony,
azonnal ráeszmélek!

*Akkor költötte, amikor az ősz kezdetének napján elkísérte az udvari nemeseket
Kamo-folyóhoz¹⁰ tett kirándulásukra.*

Ki no Curajuki

河風のすずしくもあるかうちよする浪とともにや秋は立つらむ

170. kavakaze no
szuzusiku mo aru ka
ucsijoszuru
nami to tomo ni ja
aki va tacuramu

Szél folyó felett:
nahát! Ilyen hűvös már?
Partokra térő
hullámfodrokkal együtt
sodródik hozzánk az ősz?

Téma nélkül.

Ismeretlen költő

わがせこが衣のすそを吹返しうらめづらしき秋のはつ風

171. vaga szeko ga
koromo no szuszo o
fukikaesi
uramezurasaki
aki no hacukaze

Kedves férj! uram
ruhájának szegélyét
fel-fellebbenti:
milyen csodásan suhog
oh, az első őszi szél!

きのふこそさなへとりしかいつのまにいなばそよぎて秋風の吹く

172. kinó koszo
szanae torisika
icu no ma ni
inaba szojogite
akikaze no fuku

Hisz épp csak tegnap
ültettünk zsenge sarjat!
Mióta hát, hogy
rízlevelek közt susog,
fujdogál az őszi szél?

秋風の吹きにし日より久方のあまのかはらにたたぬ日はなし

173.	akikaze no
fukinisi hi jori
hiszakata no
ama no kavara ni
tatanu hi va nasi | Lágy őszi szellők
amióta csak fújnak,
végtelen messzi
égi folyó partjára
nincs nap, hogy ki ne állnék! | 21 |
|------|---|--|----|

久方のあまのかはらのわたしもり君わたりなばかちかくしてよ

174.	hiszakata no
ama no kavara no
vatasimori
kimi vatarinaba
kadzsi kakusitejo | Végtelen messzi
égi folyó révésze!
Hogyha kedvesem
általkelt a habokon,
rejtse el hamar eveződ! |
|------|--|---|

Őszi dalok második kötete

A Koreszada herceg házában rendezett dalversenyen¹¹ költött vers.

Ismeretlen költő

秋ぎりはけさはなたちそさほ山のははそのもみぢよそにても見む

266.	akigiri va
kesza va natacsiszo
Szahojama no
hahaszo no momidzsi
joszo nite mo mimu | Őszi ködfelhő!
Ma reggel ne gomolyogj!
Szaho-hegyen ¹² a
tölgyek ¹³ színes lombját, bár
távolról, megcsodálnám. |
|------|--|---|

Őszi versként költötte.

Szakanoue no Korenori

佐保山のははその色はうすけれど秋は深くもなりにけるかな

267.	Szahojama no
hahaszo no iro va
uszukeredo
aki va fukaku mo
narinikeru kana | Szaho-hegyen a
tölgyfalevelek színe
oly halovány még!
Pedig milyen élénken
látni, hogy mélyül az ősz! |
|------|--|---|

Egy krizantémra kötötték ezt a verset, és vele együtt ültették el valakinek az ágyásában.

Arivara no Narihira

うゑしうゑば秋なき時やさかざらむ花こそちらめねさへかれめや

268.	uesi ueba
aki naki toki ja
szakazaramu
hana koszo csirame
ne szae kareme ja | Hogyha gondosan
elültetted, nem bont-e
szirmot, ha nincs ősz?
Bár virága lehullik,
kiszáradhat-e töve? |
|------|---|--|

A Kanpjó korszakban költötte, amikor őfelsége krizantémokról szóló vers komponálására kérte fel.

Tosijuki

久方の雲のうへにて見る菊はあまつほしとぞあやまたれける

269.	hiszakata no
kumo no ue nite
miru kiku va
ama cu hosi to zo
ajamatarekeru | Végtelen messzi
felhők felett ¹⁴ látom a
krizantémokat,
már-már azt hiszem, égi
csillagok tündökölnék! |
|------|---|---|

Ezzel a verssel állítólag akkor tette tiszteletét, amikor még nem volt bejárása az Udvari Nemesek Csarnokába¹⁵, csupán egy különleges alkalomból hívták.

Szerelmes dalok első kötete

[Téma nélkül.]

Ki no Curajuki

吉野河いは浪たかく行く水のはやくぞ人を思ひそめてし

471.	Josinogava
ivanami takaku
juku mizu no
hajaku zo hito o
omoiszometesi | Josino-folyó: ¹⁶
magasra fel-felszökken
sziklákon habja.
Ily gyorsan ébredt bennem
epekedő szerelem! |
|------|---|---|

白浪のあとなき方に行く舟も風ぞたよりのしるべなりける

472.	siranami no
ato naki kata ni
juku fune mo
kaze zo tajori no
sirube narikeru | Fehér haboknak
nyoma sincs a tengeren:
vitorlásnak is
egy-egyedül a szél
mutat irányt a vízén! | 23 |
|------|---|--|----|

Arivara no Motokata

おとは山おとにききつつ相坂の関のこなたに年をふるかな

473.	Otovajama
oto ni kikicucu
Ószaka no
szeki no konata ni
tosi o furu kana | Szárnyas hír hegye... ¹⁷
Hírből bár hallok rólad,
Találkozások
hágójának ¹⁸ innenső
felén telnek éveim! |
|------|---|---|

立帰りあはれとぞ思ふよそにても人に心をおきつ白浪

474.	tacsikaeri
avare to zo omou
joszo nite mo
hito ni kokoro o
oki cu siranami | Újra az érzés
kel bennem: oh, mily kedves!
Bár messze tőlem,
hófehér habok hátán
hozzá sodródik szívem. |
|------|--|---|

Curajuki

世中はかくこそ有りけれ吹く風のめに見ぬ人もこひしかりけり

475.	jo no naka va
kaku koszo arikere
fuku kaze no
me ni minu hito mo
koisikarikeri | Lám, e világon
ily dolog a szerelem!
Akár a szelet,
sosem látta őt szemem,
mégis epedek érte! |
|------|--|---|

Egyszer, amikor a jobb felőli palotaőrség lovas pályáján, a felhajtott ruhák napján¹⁹ egészen kicsit látszott egy szemben álló kocsiban ülő hölgy arca az ajtót takaró vászon²⁰ mögött, ezt a verset küldte neki.

Arivara no Narihira

見ずもあらず見もせぬ人のこひしくはあやなくけふやながめくらさむ

476. mizu mo arazu
mi mo szenu hito no
koisiku va
ajanaku kjó ja
nagamekuraszamu

Kit nem is láttam,
mégsem volt láthatatlan,
máris szeretem.
Tán ezért gyöttrődöm ma
naphosszat haszontalan?

Így válaszolt.

Ismeretlen költőnő

しるしらぬなにかあやなくわきていはむ思ひのみこそしるべなりけれ

477. siru siranu
nani ka ajanaku
vakite ivamu
omoi nomi koszo
sirube narikere

Ismersz, nem ismeresz...
Miért kell haszontalan
magyarázni ezt?
Hisz csakis szíved lángja
vezethetett éh hozzám!

Amikor részt vett a Kaszuga szentély ünnepén,²¹ a nézelődők között volt egy hölgy, neki küldte ezt a verset, miután megtudakolta, hol lakik.

Mibu no Tadamine

かすがののゆきまをわけておひいでくる草のはつかに見えしきみはも

478. Kaszugano no
jukima o vakete
oiidekuru
kusza no hacuka ni
miesi kimi va mo

Kaszuga-mező
hótakarója alól
kibúvó fűszál:
épp csak csúcsát mutatja.
Ennyit láttalak csupán!

Egyszer virágot szedő lányokat látott, majd később ezt a verset küldte egyiküknek.
Curajuki

山ざくら霞のまよりほのかにも見てし人こそこひしかりけれ

25

479.	jamazakura kaszumi no ma jori honoka ni mo mitesi hito koszo koisikarikere	Hegyi cseresznye pára fátyola mögül halványan sejlik: épp ennyire láttalak, s lám, máris hogy hiányzol!
------	--	---

Téma nélkül.

Motokata

たよりにもあらぬおもひのあやしきは心を人につくるなりけり

480.	tajori ni mo aranu omoi no ajasiki va kokoro o hito ni cukuru narikeri	Nem ágra tűzött levél, de oly különös érzés ég bennem, mert hisz szerelemlángot gyújtottam őérette! ²²
------	--	---

Ósikócsi no Micune

はつかりのはつかにこゑをききしより中ぞらにのみ物を思ふかな

481.	hacukari no hacuka ni koe o kikisi jori nakazora ni nomi mono o omou kana	Első vadliba... ²³ El sem hiszem, oly halkán hallottam hangod. Azóta lebeg lelke nyugtalanáság bús egén!
------	---	---

よるべなみ身をこそとほくへだてつれ心は君が影となりనికి

619.	jorube nami
mi o koszo tóku
hedatecure
kokoro va kimi ga
kage to nariniki | Nincs hová térnem:
testem távol van tőled,
de lelkem téged
mindig és mindenhová
árnyékkodként elkísér. | 27 |
|------|---|--|----|

いたづらに行きてはきぬるものゆゑに見まくほしさにいぎなはれつつ

620.	itazura ni
jukite va kinuru
mono jue ni
mimaku hosisza ni
izanavarecucu | Bár hasztalanul
mentem hozzád, azonmód
vissza is tértem,
látásod vágya mégis
egyre csak visszacsábít. |
|------|---|---|

あはぬ夜のふる白雪とつもりなば我さへともにけぬべきものを

621.	avanu jo no
furu sirajuki to
cumorinaba
vare szae tomo ni
kenubeki mono o | Hogyha az esték,
mikor nem látlak, hóként
hullnak egymásra,
úgy érzem, pelyheivel
én is semmivé leszek! |
|------|---|---|

Egyesek szerint ez Kakinomoto no Hitomaro²⁵ verse.

Narihira

秋ののにささわけしあさの袖よりもあはでこしよぞひちまさりける

622.	aki no no ni
szasza vakesi asza no
szode jori mo
avade kosi jo zo
hicsi maszarikeru | Őszi mezőkön
reggel a bambuszok közt
ruhám nyirkos lett,
ám elázott éjjel, hisz
ott voltam, s nem láttalak! |
|------|---|---|

見るめなきわが身をうらとしらねばやかれなであまのあしたゆくくる

623. mirume
miru me naki Egy szem algát sem
va ga mi o ura to találsz rideg öblömben.
siraneba ja Nem tudtat talán,
karenade ama no oh, halász, hogy lábadat
asi tajuku kuru zsibbasztván nem tágítasz?²⁶

Minamoto no Munejuki

あはずしてこよひあけなば春の日の長くや人をつらしと思はむ

624. avazu site Ha úgy virrad meg
kojoi akenaba ez éjjel, hogy nem látlak:
haru no hi no mint tavaszi nap,
nagaku ja hito o oly hosszan gondolom majd,
curasi to omovamu milyen szívtelen is vagy!

[Téma nélkül.]

Ono no Komacsi

秋の夜も名のみなりけりあふといへば事ぞともなくあけぬるものを

635. aki no jo mo Őszi éjszaka:
na nomi narikeri lám, csak nevében hosszú!
au to ieba Mikor velem vagy,
koto zo to mo naku még csak egy szót sem szóltunk,
akenuru mono o s már rögtön meg is virradt!

Ósikócsi no Micune

ながしとも思ひぞはてぬ昔より逢ふ人からの秋のよなれば

636. nagasi to mo Hogy hosszú volna,
omoi zo hatenu azt sem jelenthetem ki.
mukasi jori Hiszen régóta,
au hito kara no hogy milyen az őszi éj,
aki no jo nareba attól függ, kivel töltöm.

しののめのほがらほがらとあけゆけばおのがきぬぎぬなるぞかなしき

637.	sinonome no
hogara-hogara to
akejukeba
ono ga kinuginu
naru zo kanasiki | Pirkadat táján,
mikor az eget lassan
betölti a fény,
felvesszük ruháinkat:
milyen fájó pillanat! | 29 |
|------|---|--|----|

Fudzsivara no Kunicune

曙ぬとて今はの心つくからになどいひしらぬ思ひそふらむ

638.	akenu tote
imava no kokoro
cuku kara ni
nado iisiranu
omoi szouramu | Mert már megvirradt,
tudjuk, itt a búcsúzás.
Miért, hogy nyomban
úrrá lesz szívemen egy
elmondhatatlan érzés? |
|------|---|---|

A Kanpjó korszakban a császárné által rendezett dalversenyen költött vers.

Tosijuki

あけぬとてかへる道にはこきたれて雨も涙もふりそほちつつ

639.	akenu tote
kaeru micsi ni va
kokitarete
ame mo namida mo
furiszócsicucu | Mert már megvirradt,
hazafelé utamon,
akárha ráznák,
eső és könnyeim is
hullnak, s egyre csak ázom. |
|------|---|---|

Téma nélkül.

Ucuku

しののめの別ををしみ我ぞまづ鳥よりさきに鳴きはじめつる

640.	sinonome no
vakare o osimi
vare zo mazu
tori jori szaki ni
nakihadzsimecuru | Pirkadat táján,
bizony, annyira fáj a
búcsúzás, hogy a
kakasnál is hamarabb
szólt meg zokogásom! |
|------|---|--|

Téma nélkül.

Ismeretlen költő

31

世中はなにかつねなるあすかがはきのふのふちぞけふはせ
になる

933.	jo no naka va
nani ka cune naru
Aszukagava
kinó no fucsi zo
kjó va sze ni naru | Oh, e világon
ugyan mi tart örökké?
Holnap-patakban ²⁹
ahol tegnap állt a víz,
ott ma sebesen zuhog! |
|------|--|---|

いく世しもあらじわが身をなぞもかくあまのかるもに思ひみだる
る

934.	ikujo si mo
aradzsi va ga mi o
nazo mo kaku
ama no karu mo ni
omoimidaruru | Hiszen aligha
élek soká e földön!
Miért, hogy mégis
– mint learatott algák –
ily kuszák érzéseim? |
|------|--|---|

雁のくるみねの朝霧はれずのみ思ひつきせぬ世中のうさ

935.	kari no <i>kuru</i>
<i>mine</i> no aszagiri
harezu nomi
omoi cukiszenu
jo no naka no usza | Vadludak szállnak
bérceknél, hol reggeli
köd sosem oszlik:
szívem búja sem múlik,
oly keserves e világ. ³⁰ |
|------|---|---|

⁵ Az eredeti szövegben is a vers után szereplő szövegváltozat.

⁶ Montoku császár (文德天皇, uralk. 850–858) felesége, Fudzsviara no Akirakeiko (藤原明子, 828–900). Azért hívták így, mert gyakran tartózkodott apja, Fudzsviara no Josifusza Szomedono (染殿) nevű házában.

⁷ Itt a császárné apját, Fudzsviara no Josifuszát jelöli.

⁸ Nagisza no In (渚の院). A Jodo-folyó partján volt (a terület ma Ószaka prefektúra Hirakata nevű városában található). Kezdetben Montoku császár nyaralója volt, később fia, az Arivara no Narihirával is barátságot ápoló Koretaka herceg (Koretaka sinnó (惟喬親王), 844–897) örökölte.

33

⁹ Arivara no Narihira egyik legismertebb vakája, amely egy különleges nézőpontból világítja meg a korabeli emberek cseresznyevirágok iránti rajongását: ha nem lenne cseresznyevirág, nem volna semmi, amit türelmetlenül várnának, vagy nem kellene aggódni amiatt, hogy mindjárt lehullik, azaz nyugodtan tölthetnék a tavaszt. Ez azonban rámutat arra, mennyire fontos része a tavasznak a cseresznyevirágzás.

¹⁰ Az akkori főváros, Heiankjó keleti felén (ma Kiotó városban) található.

¹¹ Koreszada herceg (Koretaka sinnó (是貞親王), ?–903) Uda császár bátyja. A szóban forgó költői versenyt a feltételezések szerint 892 őszen rendezte.

¹² Szahojama (佐保山). A mai Nara város területén található, több kisebb dombból áll. Jellemző tájlemei az itt is szereplő színes tölgylevelek és az őszi köd.

¹³ Itt a Quercus serrata (japánul hasaszo, 柞) nevű tölgyféléőről van szó, amelynek levelei ősszel narancssárgásra színeződnek.

¹⁴ Itt metaforikusan az Udvari Nemesek Csarnokát (ld. a következő jegyzetben) is jelöli.

¹⁵ Az Udvari Nemesek Csarnoka (Tenzsó no Ma, 殿上の間) a Császári Palota Szeirjōden (清涼殿) nevű épületének egyik terme, ahova a negyedik és ötödik rendfokozatú segédtanácsosok (szangi, 参議) és a náluk magasabb rangú arisztokraták léphettek be. Fudzsviara no Tosijuki először feltehetően 895-ben juthatott be ide, amikor a Császári Titkárság vezetőjévé (kuródo no tó, 藏人頭) nevezték ki.

¹⁶ Josinogava (吉野川). A mai Nara és Vakajama prefektúrákon keresztül folyik, majd a Vakajama-öbölbe ömlik. Sebes folyása következtében a Heian-kori vaka-költészetben – jelen vershez hasonlóan – a felfokozott, heves szerelem érzésének asszociációja kapcsolódott hozzá.

¹⁷ Otovajama (音羽山). A mai Kiotó város keleti részén található. Magában foglalja a 'hang' jelentésű oto (音) szót, amely itt hírt, szóbeszédet jelent, a név másik tagja (ya, 羽) pedig szárnyat, illetve tollat jelent. Az első egység (sor) továbbá bevezető (dzsokotoba, 序詞), amely az azonos hangsor („oto”) ismétlésével kapcsolódik a vers további részéhez.

¹⁸ Ószaka no szeki (逢坂の関). A mai Kiotó és Ócu városok (a Heian-korban Jamasiro és Ómi tartományok) között található hágó. Többek között az Otova-hegyen átkelve ezen keresztül vezetett az út a fővárosból, Heiankjóból Japán keleti része felé. A hágó nevéből adódóan – jelen műhöz hasonlóan – a szerelmek találkozásának asszociációja kapcsolódott hozzá.

¹⁹ A szöveg ezen részlete nehezen értelmezhető, az is lehet, hogy másolási hibáról van szó. A legtöbben úgy értelmezték, hogy a palotaőrség újászbemutatójának (mategucui, 真手番) napján (egy es feltételezések szerint annak elődöntőjén) a résztvevők úgy viselték ruhájukat, hogy felhajtották annak hátsó részét, ezért hívták így ezt a napot. A bal felőli palotaőrség újászbemutatóját ötödik hónap ötödikén, a jobb felőliét hatodikán rendezték.

²⁰ Sitaszudare (下簾). Az ökrösszekér elején és hátulján vékony bambuszsálakból szőtt bambuszfüggöny (szudare, 簾) takarta a nyílást, ahol be- illetve ki lehetett szállni. E mögött volt egy vászon, ez a sitaszudare. Itt feltehetően ez a vászon volt valamennyire elhúzva, Narihira pedig a bambuszfüggöny résein át láthatta a hölgyet.

²¹ A Kaszuga szentély (Kaszuga taisa, 春日大社) Nara egyik legjelentősebb sintó szentélye, istene a Fudzsviara-klán védőistensége. A szentély tavaszi ünnepét akkoriban a holdnaptár szerinti második hónap első majom napján rendezték meg.

²² A vers többértelmű kifejezéseken alapuló nyelvi leleményre épül. Az utolsó egység (sor) „cukuru” (szótári alakja „cuku”) szava egyaránt jelenti azt, hogy '(pl. levelet) küld' (託くる), illetve azt, hogy '(tüzet) gyújt' (点くる). Ez a két jelentés egyaránt kapcsolódik az első egység 'levél' jelentésű

szavához (tajori, 便り), illetve a második egység 'érzés', 'gondolat' jelentésű „omo(h)i” (思ひ) szavához, amely magában foglalja a „tűz” (hi, 火) szót.

²³ Az első egység (sor) egy azonos hangsor (hacu) ismétlésével kapcsolódik a vers további részéhez. Ezen kívül az égen magasan szálló vadliba képe érzékelteti, mennyire távolról hallotta a lírai én kiszemeltje hangját, valamint szemantikailag kapcsolódik a negyedik egységben (a fordításban az utolsó sorban) szereplő éghöz.

34

²⁴ Feltehetően Narihira húga vagy más nőrokona, esetleg Narihira feleségének nőrokona lehet.

²⁵ 柿本人麿 (más írásmóddal 柿本人麻呂 vagy 柿本人丸). 7–8. századi költő, a *Tízezer levél gyűjteményében* található korai vakák költői között az egyik legjelentősebb személyiség. A *Régi és új dalok gyűjteményének* hét ismeretlen szerzőjükként megjelölt verse után olvashatjuk az itt is látható megjegyzést. Ez feltehetően korabeli szájhagyomány lehet, a szóban forgó hét költemény azonban nem szerepel a *Tízezer levél gyűjteményében*, és stílusában, kifejezőmódjában is idegen attól. Sokkal inkább a *Régi és új dalok gyűjteményének* stílusjegyeit viselik magukon, azaz minden bizonnyal valójában nem Hitomaro művei.

²⁶ A versben többértelmű kifejezések találhatók. A „mirume” (海松布) nevű algaféle neve másként tagolva („miru me”, 見ろ目) azt jelenti, 'látó szem', illetve 'lehetőség a találkozáásra'. Az 'öböl' jelentésű „ura” (浦) szó pedig magában foglalja az „usi” (憂し) melléknév tövét, amely itt azt jelenti, 'kellemetlen', '(a másik fél irányába) rideg'. Ezek a tengerrel kapcsolatos szavak pedig kapcsolódnak a halászhoz, aki alatt udvarlóját érti a lírai én.

²⁷ A gyöngyköles (lat.: Lithospermum erythrorhizon, jap.: muraszaki, 紫) lila gyökeréből kelmfestésre használt festéket nyertek, ezért különösen fontos volt a korabeli mindennapokban. Ennek következtében a lila szín asszociációja kapcsolódott hozzá. Az itt szereplő, Kelet-Japánban található Muszasi-mező (Muszasino (武蔵野), a mai Tokió és Szaitama prefektúrák egy része) ismert gyöngykölestermő vidékként tartották számon. Ebben a versben rejtetten a lírai én kedvesét érti a gyöngyköles alatt. Ez a vers egyébként különösen jelentős. Muraszaki Sikibu világszerte ismert művének, a *Gendzsi regényének* egyik főhősnője, Muraszaki a főhős, Gendzsi herceg egyik olyan vakája nyomán kapta ezt a nevet, amely jelen költeményen alapul. Hasonló ugyanis a gondolat: itt a Muszasi-mező füveinek képen keresztül vall arról, annyira szereti kedvesét, hogy annak rokonai is kedvesek számára, Gendzsi herceg pedig az általa rajongással szeretett Fudzsicubo (藤壺) unokahúgában, Muraszakiban látja meg a tökéletes nőt, azaz a rokoni szálak és a hasonlóság révén ébred benne szerelem iránta.

²⁸ Ue no kinu (上の衣) vagy hó (袍). Viselője rangjától függően különböző színű volt.

²⁹ Aszukagava (明日香川 vagy 飛鳥川). A mai Nara prefektúrában található patak. Neve magában foglalja a 'holnap' (aszú, 明日) szót.

³⁰ Az eredeti szöveg első és második egységében (sorában) található „kuru mine” szavak magukban foglalják a 'dió' jelentésű „kurumi” (胡桃) szót. Ez a vaka tehát egy ún. nevet rejtő vers (mono no na no uta, 物名の歌). Ez egy kedvelt nyelvi játék volt a korabeli költészetben, a *Régi és új dalok gyűjteményének* tizedik, Neveket rejtő dalok (Mono no na, 物名) című kötetében ilyen költeményeket gyűjtöttek össze. Elképzelhető, hogy jelen művet is ilyen céllal komponálta szerzője, feltehetően azonban tartalma miatt a vegyes témájú dalok ezen sorozatába tették az antológia szerkesztői.